

Classroom management strategies used to deal with unwanted behaviors encountered by pre-school teachers¹

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri

**Mustafa Dal²
Durdağı Akan³**

Abstract

The aim of this study is to identify classroom management strategies used to deal with unwanted behaviors encountered in the classes of pre-school teacher. Phenomenology patterns, one of the methods of qualitative research, were benefited in the research. The study group consists of 18 pre-school teachers all working in kindergartens in the city center of Iğdır. To determine the study group, easy accessible case sampling, which is one of purposeful sampling methods, was benefited. The data, consisting of 3 questions asked to teachers, was obtained via semi-structured interview forms. Analysis of the results indicated not following classroom rules, misbehavior, complaining of friends and violence in classroom behavior as the mostly expressed complaints by teachers. This behavior was found to occur mostly during free time period and during when schools are just opened. It was found that teachers benefited from rewarding and consolidating, identifying the class rules and ignoring to cope with this unwanted behavior.

Keywords: Misbehaviors, preschool education, classroom management.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerini tespit etmektir. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseninden faydalanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, tamamı Iğdır il merkezindeki bağımsız anaokullarında çalışan 18 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesi için amaçlı örneklem seçimi yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemeinden yararlanılmıştır. Veriler, öğretmenlere sorulan 3 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmenlerin en çok belirttiği istenmeyen davranışların sınıf kurallarına uymama, arkadaşlarını şikâyet etme ve şiddet türü davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu davranışların en çok serbest zaman etkinliklerinde ve okulun yeni açıldığı dönemlerde ortaya çıktığı görülmüştür. Öğretmenlerin de bu istenmeyen davranışlara baş etmek için en çok ödül ve pekiştirme, sınıf kurallarını belirleme ve görmezden gelme stratejilerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranışlar, okul öncesi eğitim, sınıf yönetimi.

¹ Presented as an oral presentation at the 2nd International Iğdır Symposium

² Lecturer, Iğdır University, Health Services Vocational High School, mustafa.dal@igdir.edu.tr

³ Asis. Prof. Dr., Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, durdagiakan@atauni.edu.tr

Giriş

Günümüzde insanların yaşamı çok hızlı ve yoğun devam etmektedir. Kadınların da iş hayatına daha fazla katılmaları, topluma ekonomik ve sosyal açıdan birçok fayda sağlamaktadır. Aile ortamı içerisinde hem anne hem de babanın çalışıyor olması, çocukların neredeyse bütün günlerini okulda geçirmelerine yol açmaktadır. Bu okul ortamının da ilk basamağı okul öncesi eğitim kurumlarıdır.

Okul öncesi eğitim; çocuğun ilkokula başladığı ana kadar geçen süreyi içerisine alan ve çocukların daha sonraki hayatlarında önemli roller oynayan, bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde desteklendiği, aile ve kurum işbirliği ile verilen eğitimle kişiliğin büyük oranda şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral, Kandır & Yaşar, 2000).

Tesadüflerle yürütülemeyecek kadar ciddi, sistematik ve bilimsel bir organizasyon ile hayata geçirilmesi gereken okul öncesi eğitim, eğitim sisteminin en önemli basamağı olarak nitelendirilebilir (Arı & Tuğrul, 1996). Çocukların bütün gelişim alanlarında desteklendiği ve ilerdeki yaşam becerilerinin temelini atıldığı bu ortam şüphesiz çok dikkatli ve profesyonel kişiler tarafından düzenlenmelidir. Bu dönemde yapılabilecek yanlış uygulamalar çocuğun ilerdeki yaşamını da olumsuz yönde etkileyebilir.

Okulöncesi eğitim kurumlarının üstlerine düşen görevleri yapabilmesini sağlayacak kişiler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin tavırları ve sınıf içerisinde uyguladıkları yöntem ve teknikler çocukların gelişimleri üstünde büyük etkiye sahiptir. Bilhassa çocuklar için uygulanan eğitim ve öğretim yöntemleri, sınıf içinde bilerek ve uygun bir şekilde öğretmen tarafından uygulanırsa, okulöncesi eğitim çağı içinde temel ihtiyaç ve gelişimleri desteklenen çocukların öğrenmeleri, olgunlaşmaları ve uygun davranışlar kazanmaları sağlanabilir (Ayers, 1995).

Öğretmen sınıfta aynı anda hem öğreticilik hem de yöneticilik görevlerini uyum içinde sürdürmekle yükümlüdür. Öğretmenin öğreticilikle alakalı üstüne düşeni başarıyla sürdürebilmesinin yolu etkin bir sınıf yönetimiyle mümkündür. Öğretmenin sınıf yönetimi bakımından öncelikli görevi ise daha elverişli bir sınıf düzeni oluşturmasıdır (Başar, 2014).

Sınıf yönetimi, sınıf içerisinde yapılan faaliyetlerin eğitim ve öğretime fayda sağlamak için planlı ve düzenli hale getirilmesi, sürekliliğinin sağlanması ve istenmeyen durumların ortadan kaldırılması şeklinde adlandırılır (Çakır, 2010). Öğretmenler, sınıflarını yönetirken zaman zaman üstesinden gelmekte zorlandıkları çeşitli istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Okul içerisinde eğitimle alakalı yapılmak istenenlere engel olan her türlü tutum istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Başar, 2014).

İstenmeyen öğrenci davranışları, eğitim-öğretim ortamı içerisinde birçok olumsuzlukları da beraberinde getiren önemli bir etkidir. Çünkü davranışların sonuçları hem davranışı yapan öğrenciyi hem de çevresindeki öğretmen ve arkadaşlarını da olumsuz düzeyde etkiler. Elbette bu davranışlar nedensiz değildir. Sistematik bilimsel çalışmalar, bu davranışların neler olduğu, nedenleri ve bunlarla başa çıkma yöntemleri konusunda bizlere önemli verileri sağlayacaktır (Karakaş, 2005).

Humphreys (2003) istenmeyen davranışları disiplin sorunları olarak adlandırmaktadır. Bu sorunlar, belli davranışların varlığı ya da yokluğunun başka kişilerin haklarını veya ihtiyaçlarını tehlikeye attığı anda belirmektedir. Normalden fazla kontrollü tepkilerde bulunan bireylerin hedefi sadece kendilerini engelleyecek bir biçimde kontrol etmekken, kontrolsüz bazı davranışları sergileyenlerin amacı ise başkalarını kontrol etmektir. Buna benzer şekilde de disiplin sistemlerinin amaçları da bu disiplin sorunlarından mağdur olanlara özenle yaklaşmak ve aşırı kontrollü tepkiler sergileyen kişiyi eyleme dönük yetkilendirmektir.

Kişiliğin büyük bir kısmının şekillendiği okul öncesi eğitim çağı, bireylerin bundan sonraki hayatına yön veren bir hayat dilimidir. Bu dönemde yapılacak yanlışlıklar, bireyi hayatı boyunca olumsuz yönde etkileyebilecek sonuçlar doğurabilir. Bu kadar önemli bir sürecin yanlış uygulamalarla heba edilmemesi gerekir. Okul öncesi eğitim ortamında lider öğretmendir. Bütün uygulamalar öğretmenin sorumluluğunda ve yetkisindedir. Sınıf yönetimi de bu uygulamaların temel çıkış noktasıdır. Sınıf yönetiminde hata yapan öğretmenin başarılı olma olasılığı çok düşüktür. Yanlış

uygulamalar olumsuz sınıf ikliminin oluşmasına sebep olabilir bu da çocukların bu ortamdan en yüksek seviyede yararlanmalarına engel olabilir. Sınıf yönetimi problemlerinin çözülmesi ve uygun bir sınıf ortamı oluşturulması hem öğretmene yardımcı olacak hem de çocukların bu dönemi çok iyi bir şekilde geçirmelerine katkı sağlayacaktır.

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş edebilmeleri için kullanmaları gereken bazı stratejiler vardır. Bunlar; etkin dinleme ve sorunu anlamaya çalışmak, görmezden gelmek, uyarıda bulunmak, sınıf ortamında ve dersin işleyişinde değişiklikler yapmak, sorumluluk vermek, çocukla konuşmak ve olumlu model olmak, aile ve okul yönetimi ile iletişime geçmek ve ceza vermek ve ödüllendirmektir (Gangal, 2013).

Yukarıda belirtilen sebeplerle ihtiyaç olduğu görülen bu çalışmanın problemi, okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin belirlenmesidir. Araştırma problemi doğrultusunda incelenen alt problemler de aşağıda sıralanmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla karşılaşma sıklıkları nedir?
2. Okul öncesi öğretmenleri sınıf ortamında hangi durumlarda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşmaktadırlar?
3. Okul öncesi öğretmenleri istenmeyen öğrenci davranışları karşısında hangi sınıf yönetimi stratejilerini ne sıklıkla kullanmaktadırlar?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada kullanılan yöntem nitel araştırma yöntemidir. Araştırmada, farkına vardığımız ancak çok fazla ayrıntılı bir görüşe sahip olmadığımız durumlara odaklanan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Fenomenoloji, insanların çevrelerinde olup biten olayları nasıl değerlendirdiklerini anlamaya çalışan bir analiz türüdür (Wade & Tavis, 1990).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Iğdır il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı dört resmi anaokulunda çalışan ve gönüllülük esasına göre seçilen 18 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada çalışma grubu amaçlı örneklem seçimi yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme ile belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda genelleme kaygısı güdülmeyerek daha az sayıda eleman üzerine genişliğine değil derinlemesine çalışılma mantığı yer almaktadır. Araştırmacıların zaman ve emeğini; çok sayıdaki örnekleme ulaşarak değil, az sayıdaki olay, durumu çeşitli yönleri ile derinlemesine inceleyerek açıklaması söz konusudur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012; Kıncal, 2013).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri genellikle yüz yüze yapılan, telefon gibi ses ve görüntülü iletişim araçlarıyla da yapılabilen, sözlü iletişimle veri toplama tekniği olan görüşme yöntemiyle toplanmıştır (Karasar, 2005). Görüşme, çalışmada cevabı aranan sorularla alakalı, ilgili bireylerden verileri toplamak olarak tanımlanabilir. Görüşme, belli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında daha ayrıntılı bilgi sağlayan bir yöntem olarak karşımıza çıkar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012) Çalışmada genellikle nitel araştırmalarda tercih edilen veri toplama araçlarından olan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

Veri Analizi

Görüşmeler sonucunda öğretmenlerden alınan ve bilgisayar ortamına aktarılan veriler birer nitel analiz tekniği olan içerik analizi ve betimsel analiz teknikleriyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Belli kurallar dâhilindeki kodlamalarla bir metnin, bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri

ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir olan nitel analiz tekniği, içerik analizi olarak adlandırılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012). Nitel veri analiz teknikleri arasında en fazla kullanılan tekniklerden biri içerik analizidir. Genelde içerik analizi yazılı ve görsel verileri analiz etmede kullanılan, tümden gelimi benimseyen bir tekniktir. Bu teknikte ilk önce araştırma konusu hakkında kategoriler geliştirilmelidir. Daha sonra incelenen veri seti içerisindeki kelime, cümle ya da resimler sayılır. Bu aşamada araştırmacı dikkatli olmalı ve buna benzer çalışmalar yapmayı düşünen araştırmacılarında aynı kategorilere ulaşmasını kolaylaştırmalıdır (Silverman, 2001).

Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüşme yaptığı veya gözlemlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Betimsel analiz de amaç gözlem ve görüşme sonucunda elde edilen verilerin okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğretmenlerden elde edilen veriler temalara ve kodlara ayrılmış ve bunlar defalarca okunarak yorumlanmıştır. Geçerlilik açısından da, veri seti konu uzmanı bir akademisyene verilmiş ve tema ve kodları belirlemesi istenmiştir. Uzmanın belirlediği tema ve kodlarla araştırmacının belirledikleri tam olarak örtüşmekte olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan frekanslar yazılmış ve tablolar oluşturulmuştur. Zaman zaman da öğretmenlerin cümlelerinden direkt alıntılar yapılarak, öğretmenlerin kendi düşünceleri de çalışmaya aktarılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Karşılaşma Sıklıkları İle İlgili Bulgular

Sınıf ortamında ortaya çıkan istenmeyen davranışları belirlemek amacıyla çalışma grubuna görüşme formunun ilk sorusu olarak ‘Sınıfta öğrencilerinizde karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?’ diye sorulmuştur. Öğretmenlerin verdiği cevaplar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve betimsel analiz yöntemiyle de yorumlanmıştır. Bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Karşılaşma Sıklıkları

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimleri	Frekans
İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Önceden belirlenen sınıf kurallarına uymama (Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18)	13
	Arkadaşlarını şikâyet etme (Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö13,Ö15,Ö18)	10
	Şiddet türü davranışlar (Ö1,Ö2,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö15,Ö17)	9
	Etkinliklere katılmama (Ö1,Ö6,Ö10,Ö11,Ö17,Ö18)	6
	Oyuncak, materyal v.b. paylaşmama (Ö1,Ö6,Ö8,Ö9,Ö13,Ö15)	6
	Öğretmenin sözünü dinlememe (Ö2,Ö10,Ö11,Ö17,Ö18)	5
	Aşırı hareketlilik (Ö4,Ö5,Ö17)	3
	Dikkat eksikliği (Ö2,Ö17)	2
	Sebepsiz ağlama (Ö5,Ö8)	2
	Türkçe konuşmama (Ö14,Ö16)	2

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenler; sınıf kurallarına uymama (f:13), arkadaşlarını şikâyet etme (f:10), şiddet türü davranışlar (f:9), etkinliklere katılmama (f:6), oyuncak, materyal vb. paylaşmama (f:6), öğretmenin sözünü dinlememe (f:5), aşırı hareketlilik (f:3), dikkat eksikliği (f:2), sebepsiz ağlama (f:2) ve Türkçe konuşmama (f:2) davranışlarını istenmeyen davranış olarak tanımlamışlardır.

Çalışma grubunda 18 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin en çok söz ettiği istenmeyen davranış (f:13) ‘sınıf kurallarına uymamadır (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18). Öğrenciler sınıf içerisinde kendileri ve öğretmen tarafından önceden oluşturulan bazı sınıf kurallarına uymamaktadırlar. İzin almadan konuşmak, sınıfta dolaşmak, arkadaşının materyalini izin almadan kullanmak, sınıftan dışarıya çıkmak gibi. Mesela Ö1 görüşünde şöyle demiştir: ‘Öğrencilerime sürekli sınıf içerisinde bağırılmaları gerektiğini söylesem de bu duruma engel olamıyorum. Ne zaman istedikleri yerine gelme veya biraz gürültü olsa bağırarak konuşuyorlar. Sonuç olarak ceza alsalar dahi buna devam ediyorlar.’ Yine Ö10 görüşünde ‘Arkadaşlarımızdan bir materyal almak istediğinizde ondan izin almanız gerekir diye sürekli söylememe ve bu konuda etkinlikler yapmama rağmen sürekli anlaşmazlıklar çıkıyor. Hep birbirlerinin eşyalarını izinsiz alıyorlar ve sonra kavgaya ve şikâyet başlıyor.’ demiştir.

Sınıf kurallarına uymama hemen hemen her okul öncesi eğitim ortamında görülen bir durumdur. Bu durumun birçok sebebi olabileceği gibi asıl sebebin çocukların o dönemde içerisinde buldukları gelişim özellikleri olduğu düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim döneminde ki çocuklar daha büyük çocuklar veya yetişkinler gibi kurallara uyma eğiliminde değildirler. Benmerkezciliğin etkisiyle istedikleri olmadığında kuralları veya diğer bireylerin istek ve ihtiyaçlarını hiçe sayarak amaçlarına ulaşmaya çalışırlar. Bu da sınıf içerisinde karışıklıklara ve anlaşmazlıklara yol açar. Bu süreçte mutlaka kuralların öğrencilerle birlikte oluşturulması ve öğrencilerin bu kuralları benimsemesi sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde kuralların uygulanması sağlanabilir ve sınıf yönetimi daha da kolaylaşır.

İkinci en çok (f:10) belirtilen istenmeyen öğrenci davranışı arkadaşlarını şikâyet etmedir (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö13, Ö15, Ö18). Öğrenciler sınıf içerisinde çok fazla şikâyet konusu bulmakta ve hoşlarına gitmeyen her durumu öğretmenlerine şikâyet etmektedirler. Ö5 görüşünde ‘Sınıfta öğrenciler sürekli birbirlerini şikâyet ediyorlar. Olur olmaz her şeyi ama. Bazen bağırıp yasaklamak zorunda kalıyorum. Bu sefer de gerçek olumsuz durumları gözden kaçırabiliyorum.’ demiştir. Diğer öğretmenler de buna benzer açıklamalar yapmış ve bu durumun bazen içinden çıkılmaz hale geldiğini vurgulamışlardır. Öğretmenler bu konuda adaletli davranmaya çalıştıklarını ama bazı öğrencilerin bu durumu alışkanlık haline getirdiklerini ve diğer öğrencilere yönelik olarak öğretmene karşı bir koz olarak kullanmaya çalıştıklarını fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden çok dikkatli olmaya çalıştıklarını ancak bunda başarılı olmadıklarını düşündüklerini söylemektedirler.

Okul öncesi dönemdeki çocukların şikâyetlerindeki amaç diğer çocukların öğretmen tarafından cezalandırılmalarını sağlamak veya sevdikleri, istedikleri bazı durumlardan mahrum bırakılmalarını sağlamaktır. Bu durum bir süre sonra kendi aralarında bir oç alma bir rövanş haline dönüşmekte ve sürekli hale gelmektedir. Bu durumu engelleyecek olan kişi de öğretmendir. Öğretmen sene başından itibaren sınıf kuralları oluşturulurken ve şikâyet durumları ortaya çıkmaya başlar başlamaz bu konudaki tavrını net bir şekilde ortaya koymalıdır. Öncelikle kesinlikle çocukları kendi kendilerine yani yalnız bırakmamalıdır. Şikâyetin en fazla olduğu süreç bu süreçtir. Öğretmenin ortamda olmadığı durumlarda öğrenciler daha fazla şikâyet konusu biriktirmektedirler. Ama öğretmen sürekli çocuklarla beraber olduğu zaman bu durum en aza iner. Çünkü öğretmen yaşanan bütün olayların şahididir ve öğrencilerin yalan beyanlara mahal vermez. Gereksiz ve asılsız şikâyetleri bu şekilde engelleyen öğretmenin, çocukların bu davranışlarının ortadan kalkmasını sağlamasının daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Diğer en çok (f:9) belirtilen istenmeyen davranış, şiddet türü davranışlardır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö15, Ö17). Öğretmenler öğrencilerinin zaman zaman diğer öğrencilere şiddet uyguladığını veya kavgaya ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun birçok sebebi olabileceğinden bahseden öğretmenler genellikle öğrencilerin istedikleri ve elde edemedikleri bir şey olduğunda saldırganlaştığını ve şiddete başvurdıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler genellikle şiddet eğilimli çocukların ailelerinde bazı sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunlar sebebiyle saldırganlaştıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ö15 görüşünde ‘Bir anda birbirlerine vurduklarını veya birinin diğerine vurduğunu görüyorum. Onları ayırıp ne oldu diye sorduğumda ikisi de farklı şeyler anlatabiliyor. Ben yanlarında olmama rağmen kavgaya etmeleri, çok sinirlendikleri anlamına geliyor. Ceza vermek de çözüm değil. Konuşarak anlatarak çözmeye çalışıyorum fakat çoğu zaman başarılı olmadığımı görüyorum.’ demiştir. Yine diğer

öğretmenler de buna benzer olayları yaşadıklarını anlatmış ve bazıları kendilerine göre çözümler bulurken bazıları ise çözüm bulamadıklarından yakınmışlardır.

Okul öncesi eğitim programı, paylaşma, yardımlaşma, saygı, arkadaşlık gibi insani duyguları içerisinde bulunduran bir eğitim programıdır. Bu dönem çocuklarının bu gibi duygularının geliştirilmesi ve yerleştirilmesi gerekir. Okul öncesi dönem kişilik gelişiminin en hızlı ve kalıcı olduğu dönemdir. Çocukların bu dönemde şiddete başvurmaları ve saldırgan davranışlar sergilemeleri olağan bir durum değildir. Mutlaka bunun altında yatan bazı sebepler vardır. Öğretmenlerin bu sebepleri çok iyi araştırıp ortaya çıkartmaları gerekir. Başka şekilde bu tür problemlerle baş etmeleri mümkün değildir. Bu sebepler genellikle aile kaynaklı sebeplerdir. Ailesinde şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalan birisini gören çocuklar, herhangi bir problemle karşılaştıklarında aynı şekilde bu problemi kendilerince çözmek için şiddete başvurabilirler. Öğretmenlerin bu faktörleri göz ardı etmeden sorunları tespit edip, aileyle işbirliği içerisinde bu sorunları çözüme kavuşturması gerekir. Aksi takdirde şiddetle bir şeyler elde etmeyi öğrenen çocuğun, ilerideki yaşamında sürekli bu duruma başvurması olası bir sonuçtur. Bu dönemde bu sorun çözümlerse çocuk ilerideki yaşamında da şiddet kaynaklı sorunlardan büyük oranda kurtulmuş olur.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Hangi Durumlarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaştıkları İle İlgili Bulgular

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere görüşme formunun ikinci sorusu olarak istenmeyen davranışlarla hangi durumlarda karşılaştıkları sorulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile kodlara ayrılmış ve betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Hangi Durumlarda Karşılaşıldığı

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimleri	Frekans
İstenmeyen Davranışlar Hangi Durumlarda Meydana Geliyor	Serbest zaman etkinliği esnasında (Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö12,Ö13,Ö15,Ö17)	11
	Etkinliklerden sıkıldıklarında (Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö17)	9
	Okul yeni açıldığında ve tatil dönüşlerinde (Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö14,Ö16,Ö18)	7
	Yeni etkinlik öğrenilirken (Ö11,Ö12,Ö15,Ö17)	4
	Sürekli (Ö2,Ö7,Ö9)	3
	Grup oyunları esnasında (Ö6,Ö13,Ö15)	3
	Dikkat çekmek istediklerinde (Ö8,Ö17)	2

Çalışma grubunda yer alan 18 öğretmen, görüşme formundaki ikinci soru olan istenmeyen davranışların hangi durumlarda ortaya çıktığı sorusuna en çok (f:11) 'serbest zaman etkinliği esnasında' cevabını vermişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17). Mesela Ö9 görüşmede : 'Serbest zaman etkinliği esnasında hemen hemen her gün bu tür davranışlar meydana gelmektedir. Genellikle oynamak istedikleri oyuncakları paylaşmayıp, kavg ediyorlar. Defalarca konuşarak anlatmaya çalışsam da önüne geçemiyorum. Bazen yasaklıyorum, bazen ceza veriyorum ama devam ediyor.' şeklinde görüş belirtmiştir. Yine Ö6 görüşmede: ' Genellikle serbest zaman etkinliklerinde bu durumlarla karşılaşyorum.

Oyuna daldıklarında kesin kavgaya çıkıyor. Yeterli materyal de var aslında. Ama yine de biri diğerinin oynadığı oyuncu elinden almak istiyor ve kavgaya ediyorlar.' demiştir.

Serbest zaman etkinlikleri genellikle çocukların okula ilk geldiği zaman uygulanan bir etkinliktir. Öğretmenlerin uygulamaları genelde çocukları oyuncaklarla baş başa bırakıp uzaktan takip etmektir. Zaten görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu da bu durumu belirtmiştir. Ama serbest zaman etkinliğinin bu uygulamasının yanlış olduğu değerlendirilmektedir. Çocukları oyuncakların içerisine bırakıp uzaktan izlemek, bu tür istenmeyen davranışlara davetiye çıkartmak demektir. Öğretmenin serbest zaman etkinliklerinde mutlaka çocuklara yakın hatta onların içerisinde olması gerekir. Onlara değişik oyunlar kurarak onlarla birlikte bu zamanı değerlendirmesi gerekir. Onlara değişik köşeler oluşturarak ilgilerini o yöne doğru çekmeye çalışmalı ve farklı materyallerle onları buluşturmalıdır. Aksi takdirde istenmeyen davranışları engellenmesi mümkün değildir.

İkinci en çok (f:9) belirtilen durum 'etkinliklerden sıkıldıklarında' olmuştur (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö17). Öğretmenler çocukların hoşlarına gitmeyen bir etkinlik yapmak zorunda kaldıklarında, etkinliğin süresi gereğinden fazla uzadığında veya bazı etkinlikleri sürekli yaptıklarında istenmeyen davranışların ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Örnek olarak Ö1 görüşmede: *'Etkinlikten sıkılan çocuklar genelde izin almadan ayağa kalkıyorlar veya diğer arkadaşının etkinliğine zarar veriyorlar.'* demiştir. Yine Ö8: *'istenmeyen davranışlar genelde etkinliklerden sıkıldıklarında meydana geliyor.'* demiştir.

Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların dikkat süreleri kısadır. Bu durum çocukların bazı etkinlikler esnasında dikkatinin dağılmasına ve istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Çok uzun süren veya istemedikleri bir etkinliği yapmaya zorlanan çocuklar, diğer arkadaşlarına zarar verebilirler veya kuralları ihlal edebilirler. Öğretmenlerin bu tür durumlarda çocukları etkinliği bitirmeye zorlamak veya istemedikleri, hoşlanmadıkları etkinlikleri yapmalarını istemek yerine hemen bu etkinliği değiştirerek veya sonlandırarak, çocukların sevdiği hoşlandığı bir etkinliğe geçmelerinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sayede hem çocukların istenmeyen davranışlarının önüne geçilmiş olunur, hem de öğretmenle öğrenci arasında daha sağlam bir bağ kurulmuş olunur. Fikirlerinin dikkate alındığını ve ihtiyaçlarının karşılandığını hisseden çocuk öğretmenine daha güvenle bağlanır ve eğitim ortamı daha uygun hale gelir.

Diğer bir istenmeyen davranışların meydana geldiği durum ise 'okul yeni açıldığında ve tatil dönüşlerinde' (f:7) olarak belirtilmiştir (Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö14, Ö16, Ö18). Bu konu hakkında Ö18: *'genellikle bu tür davranışlarla okulun ilk açıldığı sıralarda karşılaşırım. Bir iki ay kadar sürüyor. Daha sonra yavaş yavaş azalıyor. Her çocukta olmuyor ama çoğunda var.'* şeklinde görüş belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim ortamı, çocukların okulla karşılaştığı ilk ortamdır. Aynı zamanda öğretmenle ve sınıf arkadaşlarıyla da ilk defa burada karşılaşır. Bu yüzden okulun açıldığı ilk zamanlarda çocukların kuralları benimseyememesi veya evde alışık oldukları davranışları okulda da sergilemeleri gayet normal bir durumdur. Ama zaman geçtikçe öğretmenin bu durumları ortadan kaldırması beklenir. Eğer bu davranışlar sürekli tekrarlanıyor ve ortadan kalkmıyorsa, öğretmenle alakalı bir sorun olduğunu düşünmek gerekir. Çünkü sınıfta lider ve sınıf yönetimi uygulayıcısı öğretmendir. Tutarlı bir şekilde, çocuklarla birlikte kuralların belirlenip uygulanması beklenir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetmek İçin Hangi Sınıf Yönetimi Stratejilerini Ne Sıklıkla Kullandıkları İle İlgili Bulgular

Öğretmenlere üçüncü soru olarak öğrencilerde meydana gelen istenmeyen davranışları yönetmek için aldıkları önlemler ve bu davranışlarla baş etmek için kullandıkları stratejiler sorulmuştur. Elde edilen veriler analiz edilerek Tablo 3'te verilmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.**Okul Öncesi Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetmek İçin Hangi Sınıf Yönetimi Stratejilerini Ne Sıklıkla Kullandıkları**

Tema	Kodlanmış Öğretmen Bildirimleri	Frekans
Öğrencilerin Bu Davranışlarını Engellemek İçin Alınan Önlemler ve Baş Etme Stratejileri	Ödül ve pekiştirme (Ö2,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö15,Ö16)	8
	Sınıf kurallarını belirlemek (Ö1,Ö4,Ö5,Ö8,Ö9,Ö13,Ö14)	7
	Görmezden gelme (Ö1,Ö6,Ö8,Ö10,Ö16,Ö18)	6
	Ceza uygulamak(Ö1,Ö2,Ö4,Ö10)	4
	Sorumluluk vermek (Ö5,Ö6,Ö7)	3
	Aileyle görüşmek (Ö11,Ö14)	2

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere görüşme formunun üçüncü sorusu olarak öğrencilerin istenmeyen davranışlarını yönetmek için ne gibi önlemler aldıkları ve baş etme stratejileri sorulmuştur. Öğretmenlerden 8'i ödül ve pekiştirme uygulayarak istenmeyen davranışları önlemeye ve baş etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler çocukların istenmeyen davranışlarından çok istedik davranışlarına odaklanarak, bu davranışları ön plana çıkararak, istenmeyen davranışları en aza indireceklerini düşünmektedirler. İstenmeyen davranışa ceza uygulamaktansa istenen davranışa ödül ve pekiştirme uygulamanın daha sağlıklı ve daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Mesela Ö5: 'sınıfta ödül ve pekiştirmeyi ön planda tutuyorum. Çocuklara değerli olduklarını hissettirmek, ceza vermekten daha çok işe yarıyor. Bu şekilde istenmeyen davranışlar en alt seviyeye düştü.' diye görüş belirtmiştir. Bir diğer öğretmen de (Ö9): 'Olumlu davranış gösteren çocukları ödüllendirip, dikkati bu davranışa çekerim. Bu şekilde istedik davranışların kalıcılığını sağlamaya çalışırım. Genelde de başarılı olduğumu söyleyebilirim.' demiştir.

Sınıf içerisinde olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak çok önemlidir. Bu iklimi oluşturmak için de ceza ve baskı yerine ödül ve pekiştirme kullanmak kesinlikle daha etkilidir. Olumlu davranışların değer gördüğünü, ödüllendirildiğini gören diğer çocuklar da bu davranışlara yönelecektir. Çünkü o dönemde değerli olduğunu hissetmek, ödüllendirilmek çocukların olumlu duygular hissetmelerini ve okula ve öğretmenlerine daha çok bağlanmalarını kolaylaştıracaktır. Öğretmenlerin burada dikkat etmeleri gereken en önemli nokta, ödüllendirilecek davranışın diğer davranışlardan kesin çizgilerle ayrılmasıdır. Yani çocuk değer gören davranışı ayırt etmelidir, diğer davranışlardan ayırılmalıdır ve olumlu davranışın bu olduğunu fark etmelidir. Bu şekilde o davranışı yapmaya yönelir ve pekiştirilince de davranış kalıcı hale gelir.

İkinci en yüksek (f:7) belirtilen önlem ve strateji ise 'sınıf kurallarını belirlemek' tir (Ö1, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14). Öğretmenler, öğrencilerle birlikte kuralların belirlenmesi ve uygulanması, istenmeyen davranışları önler görüşünü paylaşmışlardır. Örnek verecek olursak Ö1: 'Sınıf kurallarını uygulanabilir, düzgün, çocuklarla uygun ve çocuklarla birlikte belirlemek, istenmeyen davranışlar için alınabilecek ilk önlemdir.' diye görüşünü bildirmiştir. Bir diğer öğretmen Ö9 da: 'Çocuklarla birlikte sınıf kuralları belirlenir. Bu kurallar resimlendirilerek sınıfın sürekli kullanılan noktalarına asılır. Ara sıra da bu kurallar hakkında çocuklarla sohbet edilir. Bu şekilde istenmeyen davranışların daha az olacağını düşünüyorum. En azından benim sınıfımda durum bu şekilde.' demiştir.

Sınıf kurallarının belirlenmesi ve tutarlı bir şekilde uygulanması, sınıf yönetimi açısından çok önemlidir. Çocuklarla birlikte, onların da düşünceleri alınarak oluşturulan sınıf kuralları, hem bir düzen içerisinde etkinliklerin gerçekleştirilmesini hem de öğretmenin daha az disiplin sorunu yaşamasını sağlar. Disiplin sorununun az olduğu sınıflarda da, uygun bir eğitim ortamından bahsetmek daha mümkündür. Sınıf yönetiminin kolay olduğu sınıflar genellikle bu tür sınıflardır. Öğretmenler öğrencileriyle işbirliği içindedirler ve sınıf iklimi genellikle olumludur. Ama bunlar

sağlanamazsa hem sınıf yönetimi zorlaşır hem de öğretmenin öğrencileriyle olumlu ilişki kurması zorlaşır. Bu da eğitim ortamı içerisinde en son isteyeceğimiz şeydir.

Bir diğer istenmeyen davranışa karşı alınan önlem ise ‘görmezden gelme’ dir (f:6). Görüşme yapılan altı öğretmen (Ö1, Ö6, Ö8, Ö10, Ö16, Ö18) sınıfta istenmeyen davranışları önlemek için kullandıkları yöntemlerden birisinin görmezden gelme olduğunu belirtmiştir. İstenmeyen davranış çok önemli bir davranış değilse, hemen geçiyorsa veya öğrenci bu davranışı öğretmenin veya arkadaşlarının dikkatini çekmek için yapıyorsa, bu davranış görmezden gelinebilir. Davranış görmezden gelinerek öğrenciye, bu davranışın önemsenmediği ama kendisinin de bu davranışı tekrar etmemesinin gerektiği mesajı verilir. Görmezden gelinen davranış bir süre sonra sönme eğilimine girer ve daha sonra da ortadan kalkar. Fakat öğretmen ara sıra bu davranışa tepki verip pekiştirirse, bu davranış tekrar ortaya çıkabilir. Bu yüzden öğretmenin bu konuda dikkatli olması gerekir. Ö8 bu konuda: *‘Davranışın dikkat çekmek amaçlı ve kısa süreli olduğunu düşünürsem, görmezden gelirim. Bu şekilde davranışların ortadan kalktığını görüyorum. Eğer tepki verirsem davranışın devam etme olasılığı artıyor. Bu yüzden önemsiz istenmeyen davranışları görmezden geliyorum.’* şeklinde görüşlerini paylaşmıştır.

Görmezden gelme eğitim ortamında öğretmenlerin çok sık başvurduğu ve genellikle de başarılı oldukları bir yöntemdir. Çocuk eğitiminde önemli bir yeri olan görmezden gelme yönteminin belirli noktaları vardır. Bu noktalara uyulmazsa başarı olasılığı düşüktür. Görmezden gelinen davranış ilk başlarda artma eğilimi gösterir. Çocuk davranışın fark edilmediğini veya dozunun düşük olduğunu düşünerek davranışı sıklaştırır. Ama bunun fayda etmediğini anladığında da giderek azaltır ve sonunda ortadan kalkar. Bu arada öğretmenin sabırlı olması gerekir. Sabrederse davranış ortadan kaldıracağını unutmamalıdır. Görmezden gelinen davranış bir süre sonra tekrar ortaya çıkabilir. Öğretmenin tekrar görmezden gelme uygulayarak tutarlı davranması çok önemlidir.

Bu istenmeyen davranışları önleme yöntemlerinden başka, öğretmenler Ceza Uygulamak (f:4), Sorumluluk Vermek (f:3) ve Aileyle Görüşmek (f:2) gibi istenmeyen davranışları engelleme baş etme yöntemlerinden de bahsetmişlerdir. Bu yöntemlerin frekanslarının düşük olması çok da uygun ve işe yarayan yöntemler olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Fakat her sınıfın ikliminin farklı olacağı da düşünüldüğünde, öğretmenlerin başarılı oldukları yöntemleri sınıflarında uygulamaları da olağan bir durum olarak görülebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Çalışma grubunda bulunan öğretmenlere, araştırmanın ilk sorusu olarak sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin belirttiği en önemli sorun ‘sınıf kurallarına uymama’ olmuştur. Okul ortamıyla çocukların ilk karşılaşmaları okul öncesi eğitim ortamı olduğundan, bu durumun eğitim öğretim döneminin başında olması normal karşılanabilir. Fakat yıl boyunca devam eden durumların mutlaka dikkat edilip değiştirilmesi gerekir. Bir diğer dikkat çekici bulgu ise ‘şikâyet etme’ dir. Öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmesinin öğrenilmiş bir davranış olduğu düşünülmektedir. Bir davranış devam ediyorsa o ortamda mutlaka pekiştireç vardır. Şikâyet etme davranışını devam ettiği sınıflarda, öğretmenlerin bilmeyerek de olsa bu durumu pekiştirdikleri değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin belirttiği bir diğer önemli bulgu da ‘şiddet’ dir. Okul öncesi dönemdeki çocukların fırsat bulduklarında şiddete başvurması olağan bir durum değildir. Bu davranışın öğrenilmiş bir davranış olduğu düşünülmektedir. Çocukların ailelerinde veya çevrelerinde bu tür davranışları görerek, aynı ve benzer durumlarla karşılaştıklarında da şiddeti kullandıkları değerlendirilmektedir. Uysal, Akbaba-Altun ve Akgün’ün (2009) ‘Okulöncesi Öğretmenlerinin Çocukların İstenmeyen Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler’ isimli çalışmalarında, sınıfta en çok görülen istenmeyen davranışların ‘etkinliği bölme’, ‘arkadaşlar arasında yaşanan sorunlar ve ‘materyallere zarar verme’ olduğunu tespit etmişlerdir. Ortaya çıkan sonuçların çalışmayla benzerlikler gösterdiği ve çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Balay ve Sağlam (2008) çalışmalarında ön lisans eğitimi almış öğretmenlerin lisansüstü eğitim almış öğretmenlere göre daha fazla sorun algıladıklarını bulmuşlardır. Lisansüstü eğitim alanlar sınıftaki bazı davranışları biraz olumsuz olarak tanımlarken, ön lisans eğitimi alanlar çok olumsuz olarak

tanımlamışlardır. Bu bulgu da bu çalışma da olduğu gibi öğretmenlerin istenmeyen davranışları tanımlarken gösterdikleri farklılığı ortaya koymaktadır. Akar, Erden, Tor ve Şahin (2010) istenmeyen davranışları üç tema altında toplanmışlardır. Bunlar; ilgisizlik, dersin akışını bozan davranışlar ve ciddi davranış sorunlarıdır. Anasınıfı öğretmenleri, ilgisizliği öğrencilerinin oyuncaklarıyla ilgilenmeleri ve etkinliklere katılmak istememeleri olarak tanımlamışlardır. Ölçer (2006) araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin olumlu etkileşimde sözel, olumsuz etkileşimde ise sözel olmayan etkileşimi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu bulgu da görmezden gelme davranışının uygulanmasına destek olarak algılanmaktadır. Başka bir çalışmada ise Gangal (2013), 'şikâyet etme' davranışının, sınıfta istenmeyen davranışlar kategorilerinden olan 'En Küçük Sorunlar' kategorisinin en çok görülen davranışı olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgu da çalışmayı destekler niteliktedir. Nezihoğlu ve Sabancı (2010) çalışmalarında istenmeyen davranışlarla ilgili olarak şu verilere ulaşılmıştır: Yaramazlık, ayakta gezmek, ilgi kopukluğu, aralarında konuşma, konu dışı konuşma, muziplik-şakalaşma, hayal dünyasında olma, gürültü, öğretmeni meşgul etme, derse katılmamak davranışları istenmeyen davranışlar olarak çalışmada yer almıştır.

Öğretmenlere araştırmanın ikinci sorusu olarak istenmeyen öğrenci davranışlarıyla hangi durumlarla karşılaştıkları sorulmuştur. Çalışma grubunu oluşturan 18 öğretmenden birçoğu istenmeyen davranışların serbest zaman etkinlikleri esnasında meydana geldiğini belirtmiştir. Bu durumun sebebinin, öğretmenlerin bu etkinliği yanlış veya eksik uygulamaları olduğu düşünülmektedir. Serbest zaman etkinliği de okul öncesi eğitim programının diğer etkinlikleri gibi bir etkinliktir. İstenmeyen davranışların bu etkinlikte daha fazla ortaya çıkması, bu etkinliğin yanlış uygulandığı sonucunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin bu etkinliği, çocukların başıboş bir şekilde oyuncaklarla veya diğer materyallerle oynadığı bir etkinlik olarak düşündükleri kanısına varılmıştır. Yine öğretmenlerin belirttiği bir diğer yüksek frekanslı durum ise etkinliklerden sıkıldıklarında çocukların istenmeyen davranışlar sergiledikleridir. Ya süre uzunluğundan, ya etkinliğin sürekli tekrarlanmasından ya da öğrencilerin etkinliği sevmemesinden kaynaklı bu davranışı sergiledikleri düşünülmektedir. Bu sonuçla alakalı literatürde okul öncesi eğitim ortamında çalışılan benzer bir sonuç bulunamamıştır. Başar (2011) çalışmasında öğrencilerin ilgisini toplamaya yönelik yapılan etkinliklerin istenmeyen davranışları azaltacağı sonucuna ulaşmıştır. Akan ve Başar (2011) çalışmalarında etkinliklerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını engelleyeceği için sınıf yönetimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlere istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek ve bu davranışlarla baş etmek için hangi stratejileri kullandıkları sorulmuştur. Öğretmenler en yüksek ödül ve pekiştirme kullandıklarını belirtmişlerdir. Ödül ve pekiştirme öğretmenlerin olumsuz davranıştan çok olumlu davranışlara yöneldiklerini göstermektedir. Sınıf içerisinde olumlu bir iklimin oluşması için bu davranışın yerinde olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin istedik davranışları ayırt ederek ödül ve pekiştirece ulaşmak için olumlu davranışlara yönelmesi olasıdır. Bu durum da onların olumlu davranışları isteyerek yapmalarını ve daha sonra bu davranışların yerleşmesini sağlayacaktır. Diğer yüksek frekanslı strateji ise sınıf kurallarını belirlemedir. Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte sene başında belirlenmesi ve sene boyunca tutarlı bir şekilde uygulanması, sınıf yönetimi açısından kolaylaştırıcı bir unsurdur. Görmezden gelme de dikkat çeken bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların önemsiz olduğunu düşünmeleri halinde veya çocuğun bu davranışı dikkat çekmek için yaptığını düşündüklerinde bu yöntemle başvurmaları olumlu sonuçlar verecektir. Kuzu'da (2007) çalışmasında, küçük bir problemle karşılaşıldığında öğretmenlerin görmezden gelme davranışını gösterdiklerini belirtmiştir. Bu şekilde problemin büyümeden çözülebileceği kanısı hakimdir. Bu bulgu da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Gangal (2013), çalışmasında, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkmada en sık kullandıkları yöntemin 'uyarmak ve kuralları hatırlatmak' olduğunu tespit etmiştir. Çalışma grubunda bulunan bütün öğretmenler bu yöntemi kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Başar (2011) sınıf öğretmenlerinin yarısının yeri geldikçe gelişen şartlara göre kurallar belirlemede oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf içi istenmeyen davranışlar ortaya çıktığında kural belirleme eğiliminde oldukları belirlemiştir. Başka bir çalışmada da Sadık (2006) öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla

baş etmede kullandıkları stratejilerin en çok sözlü uyarı (yüksek sesle bağırma), görmezden gelme, beden diliyle uyarı, azarlama ve gözdağı verme olduğunu belirlemiştir. Yine Başar (2011) sınıf içi anlaşmazlıklarda, öğretmenlerin, onarıcı disiplin yaklaşımı içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye ve anlamaya önem verdikleri, ceza yaklaşımını benimsemedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

Araştırmanın Sonuçlarına ve Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Sınıf kuralları öğrencilerle birlikte, anlaşılabilir, uygulanabilir şekilde oluşturulmalıdır.
2. İstenmeyen öğrenci davranışlarına olumlu pekiştirme uygulanmamalıdır.
3. Öğretmenler serbest zaman etkinlikleri sırasında çocuklarla birlikte olmalı, onlara değişik oyunlar kurmalı, farklı materyaller hazırlamalıdır.
4. Öğretmenler ailelerle daha fazla işbirliği içinde olmalı ve onları da eğitim ortamı içerisine katmalıdır.
5. Öğretmenler, öğrenciler arasında veya davranışlar arasında ayırım yapmamalıdır.
6. İstenmeyen davranış ortaya çıktığında ilk önce yapılması gereken, istenmeyen davranışın sebebini bulmaktır. Davranışın sebebi bulunduktan sonra değişik strateji ve yöntemlerle davranış ortadan kaldırılmalıdır.
7. Öğretmenlerin kendi alanlarında yenilikleri takip etmeleri ve kendilerini geliştirmek için yaşadıkları sorunlardan kurtulmaya çalışmalarını hem kendileri hem de öğrencileri açısından yararlı olacaktır.

Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırma, nicel analiz teknikleri kullanılarak uygulanabilir.
2. Araştırma, diğer alanlar ve eğitim kademeleri için de uygulanabilir.
3. Çalışma grubu genişletilerek uygulama yapılabilir.
4. Farklı nitel araştırma desenleri ile çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2000). *Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*. Ankara: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Arı, M. ve Tuğrul, B. (1996). Okul öncesi eğitim. *Millî Eğitim Dergisi*, sayı:132.
- Akan, D. ve Başar, M. (2011). *İlköğretim beşinci sınıfta etkinliklerin sınıf yönetimine etkisi*. Antalya 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April.
- Akar, H., Erden, F., Tor, D., Şahin, İ. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *İlköğretim online dergisi*. Sayı 9(2), 792-806.
- Ayers, W. (1995). *To become a teacher making a difference in children's live*. New York: Teachers College Pres.
- Balay, R., Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 1-24.
- Başar, H. (2014). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri, Önder Matbaacılık, 4.Basım.
- Başar, M. (2011). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetiminde örtük program (Uşak ili örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, N. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişki (Çanakkale ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gangal, M. (2013). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkmaya yönelik uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejileri hakkındaki inançlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Humphreys, T. (2003). *A different kind of discipline* (Çev. B. Çelik). İstanbul: Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

- Karakaş, B. N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 57–66.
- Kıncal, R. Y. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nezihoğlu, G., Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 28 (Temmuz 2010/II), ss. 41-53.
- Ölçer, S. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen çocuk etkileşimi*. Y.D. Ertürk, A.A. Gül, B.U. Nalçoğlu, N.P. Öcel (Ed.). II. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi “İletişimin Çocuğa Etkisi.” (syf.1071-1094). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin bas etme stratejilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction*. London: SAGE Publication.
- Uysal, H., Akbaba-Altun, S. ve Akgün, E. (2009). *Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler*. Ege Üniversitesi 18. Eğitim Bilimleri Kurultayı. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Wade, C., Tavis, C. (1990). *Psychology*. (2nd Eds.). London: Harper and Row Publishing Com.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended English Summary

Leader in the pre-school environment is the teacher. All practices are under the teacher's responsibility and authority. Classroom management is the main starting point for these applications. A teacher who makes mistakes in classroom management is very unlikely to succeed. Malpractice can lead to the formation of adverse classroom climate, which may prevent children from taking advantage of this environment at the highest level. Solving classroom management problems and creating a suitable classroom environment will both help teaching and contribute to children having a good time in this period.

There are some strategies teachers need to use in order to cope with unwanted behavior they may encounter in class. These are to communicate effectively with family and school management, to talk with the child and be a positive model, to punish and reward the students, to listen effectively and to try to understand the problem, to ignore, to warn, to make changes in the classroom environment and in teaching the lesson and to give responsibility (Gangal, 2013),

The purpose of this research is to identify classroom management strategies that pre-school teachers use to deal with unwanted student behaviors they encounter in the classroom. The sub-problems examined in the direction of the research problem are listed below:

1. What are the unwanted student behaviors and their frequency with which the pre-school teachers encounter in the classroom environment?
2. In what situations do pre-school teachers encounter unwanted student behaviors in the classroom environment?
3. How often and which classroom management strategies do pre-school teachers use against unwanted student behaviors?

In the study, phenomenology is used which focuses on situations that we have realized but do not have a very detailed view (Yıldırım & Şimşek, 2006). The study group of the study consists 18 teachers working in four official kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the city of Iğdır and selected on the basis of volunteerism. In the study, the study group was selected with

the appropriate sampling technique among non-random sampling methods. The data of the study were collected with interview through a semi-structured interview form. As a result of the interviews, the data obtained from the teachers and transferred to the computer environment were analyzed by means of content analysis and descriptive analysis techniques, which are qualitative analysis techniques. A systematic, reproducible qualitative analysis technique, in which a text is encoded with certain rules and some words are summarized with smaller content categories, is called content analysis (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012). One of the most used qualitative data analysis techniques is content analysis. In general, content analysis is a technique that is used entirely to analyze written and visual data. In this technique, first, categories should be developed about research topic. Then, the words, sentences or pictures in the examined data set are counted. At this stage, the researcher must be careful and make it easier for researchers who are considering doing similar work to reach the same categories (Silverman, 2001).

Descriptive analysis is a type of qualitative data analysis that summarizes and interprets the data obtained through various data collection techniques according to pre-determined themes. In this type of analysis, the researcher can often include direct cues in order to reflect the views of individuals who have interviewed or observed in a striking manner. In descriptive analysis, the aim is to present the data obtained as a result of observation and interview to the reader in an organized and interpreted way (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Teachers in the study group were asked what the unwanted student behaviors they encountered in their class as the first question of the research. The most important problem the teachers have stated is 'not complying with class rules'. Since the first encounter of the children with the school environment is the pre-school education environment, it can be considered normal as this is the beginning of the education and training period. However, the situation that continues throughout the year must be observed and changed. Another noteworthy finding is 'complaining'. It is thought that it is a learned behavior for students to complain about each other. If a behavior persists, there is absolutely reinforcement in that environment. In classrooms where complaining continues, it is assessed that the teachers reinforce this even if they do not know it. Another important finding the teachers have stated is 'violence'. It is not usual for pre-school children to apply for violence when they have the opportunity. This behavior is thought to be a learned behavior. It is assessed that children see such behavior in their families or in their surroundings and that they use violence when they encounter the same and similar situations.

As the second question of the research, the teachers were asked in which situations they encounter unwanted student behaviors. Many of the 18 teachers who made up the study group stated that unwanted behaviors occur during free time activities. It is believed that the cause of this situation is teachers' wrong or incomplete practice of this activity. The leisure time activity is an activity like other activities of the pre-school education program. The fact that unwanted behaviors appear more often in this activity reveals that this activity is misapplied. It was deduced that teachers consider this activity as an activity in which the children ramblingly play with toys or other materials. Another high-frequency situation that teachers have stated is that children exhibit unwanted behaviors when they are bored of the activities. It is thought that they exhibit this behavior either because of the length of time or the continuous repetition of the activity or because the students do not like the activity.

Teachers were asked what strategies they use to prevent unwanted student behaviors and cope with these behaviors. Teachers have indicated that they use rewards and reinforcement the most. Reward and reinforcement show that the students tend towards positive behaviors rather than negative behaviors. It is thought that this behavior is appropriate for a positive classroom climate. It is possible that students will tend to positive behaviors in order to achieve rewards and reinforcements by distinguishing the desired behaviors. This will ensure that they display the positive behaviors by their will and then these behaviors will be settled. The other high frequency strategy setting the class rules. The fact that class rules are set at the beginning of the year together with the students and applied consistently throughout the year is a facilitating element in terms of classroom management. Ignoring also emerges as a remarkable strategy. These methods will have positive consequences if the teachers think that the unwanted behavior is unimportant or the child does it to attract attention.